

МАНДОЛІНА

Василь Підпеньок і Гриць Соловій пили горілку, а Микола Волох пив пиво, бо від горілки і гараку присяг ще перед двома роками, як у бійці ребро йому зломали. Всі три говорили про сільські новини, про дітей і засіви та переповідали собі се, що зачули від людей або з часописів. Все статочно, помалу і поважно, без образи божої і людської.

Аж надійшов до корчми Іван Костишин і приніс лист від свого сина, що вчився в учительській семінарії в С. В листі була бесіда про Волохового сина, також ученика семінарії. Про се й пішла тепер розмова між господарями, вже не така мила, як досі.

— Прочитайте лист, коли ласка! — попросив Волох.— Добре що пише про мого Степана?

— Не дуже.

— Ов?!

Правду сказати, Волох про свого сина у школі зовсім не дбав і лишив його на власну поміч та на ласку людей, але в своїм серці він завсігди тішився, що син йому вдався, і тому стривожився, як почув немилу вістку.

— Що ж там такого?

— А таке, що ваш Степан на манівці зійшов. З якоюсь Магдаліною уже по місті водиться і навіть спить. Невістку будете мати.

— Що ви не кажете?!

— А гак! Ось тут в листі пише мій син; я вам прочитаю: "Я граю на скрипці, а Волохів Степан має дуже красну мандоліну і так в ній залюбився, що не розлучається з нею, і навіть як іде спати, то кладе її коло себе. Часом і по місті ходить з нею разом".

— Чи чував хто таке?! —застогнав Волох, як ранений.— Адже йому не більше як вісімнадцять років, та й таке вже починає! З Магдалінами водиться! Що з нього буде?

— Пропаде хлопець! — сказав коротко Василь Підпеньок.

Соловій додав:

— То, знаєте, куме, у великім місті всякі дівки бувають. Вітрогони,— не вам казати. Чіпиться така Магдаліна хлопця... то се, то те... вичекає, поки до хліба дійде, а потім

бери, чи хоч, чи не хоч! І до суду запізве, як не схоче. А сама грейцаря при душі не має, та ще й ганьба на всю фамілію, бо ледащо. А Костишин доповів:

— Ви би, сусідо, поїхали та подивилися. Шкода хлопця! Вся радість, яка від пива і розмови призбиралася в

душі Волоха за попередню годину, тепер щезла. Він важко встав із-за стола і сказав твердо:

— Я душу випру з нього! Заплатив і пішов зажурений до хати.

Дома розповів все жінці, і його смуток ще побільшав, як побачив, що жінка заломила руки і почала плакати. Поплакавши, вона порадила також поїхати до сина. Добре, що в хаті валявся ще деякий гріш за продані поросята, і жінчиної поради можна було послухати.

На другий день пополудні Волох був уже в місті С. Приїхав залізницею. Він знав, що син живе у якогось возного від суду, але як сей возний називається і при якій вулиці мешкає, сим він досі не цікавився, бо не мав гадки відвідувати сина. Тому зо дві години блукав від суду до семінарії і назад, заки припадком від якогось Степа-нового товариша довідався, куди має йти.

Сердитий і втомлений застукав до кімнати свого сина, де було чути голос мандоліни.

— Татуньо! — скрикнув радісно, побачивши батька, поклав мандоліну на ліжку і припав до батьківської руки.

В голосі Степана було стільки невинної радості, що старий Волох спершу на хвилину злагіднів. Але в ньому за цілу добу назбиралося забагато гніву, щоби відразу подобрити; тому наперед розглянувся в убогій студентській кімнаті з чотирма ліжками і столом посередині і, коли нікого не побачив, на щирий привіт сина відповів дуже прикро:

— Слухай, волоцюго! Кажі мені щирю правду, що є з .тою Магдаліною, що ти з нею по місті водишся, на встид, на ганьбу, на публіку?

— Якою Магдаліною?! — здивувався син і зараз здогадався.— Чи не мандоліну маєте ви на гадці?

— Все одно, як називається, але як ти смієш з такими дівками волочитися по місті?! Костишин писав, що він грає на скрипці, коли має час, а ти на публіку найшов собі якусь Мандаліну...

— Ха-ха-ха! — засміявся син.— А от моя мандоліна, на ліжку! Се не дівчина, тільки інструмент.

Старий батько не повірив зразу і ще й розсердився:

— Що! Ти мені, старому, будеш баки забивати?! Ніби я не чув, що є Магдаліна чи Мандаліна?! Кажу тобі: по-пам'ятаєш ти мій кулак!

— Але ж, татуню! Ви сього не зрозуміли! І я на скрипці граю — ось моя скрипка! — але я купив собі ще й мандоліну— отсей інструмент—і граю. Дуже мені подобається. Тут зараз придуть мої товариші, і ми вам заграємо.

— Заграй такому дурневі, як ти сам, а не мені! — відповів батько твердо, але вже зовсім втратив певність, чи по його боці правда, чи по синовім, сів на кріслі і замовк.

— Як же я вас переконаю? — говорив тим часом син.— Спитайте людей, коли не вірите! Ви такого інструменту ще не бачили і не чули, як називається, та й тому... Ось уже йдуть! Ми маємо пробу.

На вулиці ученики-мандоліністи грали марша і йшли просто до Степанової кімнати. За хвилину було вже їх тут у кімнаті разом зі Степаном вісім, і шістьох з них мали то більшу, то меншу мандоліну, а два мали гітари.

Великий сміх настав, коли Степан розповів товаришам батькове підозріння. Всі обступили старого з інструментами і, не умовившись, заграли такого завзятого марша, що аж мурашки поза плечі ходили. Старий Волох хотів видобутися з громади веселих хлопців, трохи ще сердився, але по лиці його розливалася щораз більша радість, і він вкінці засміявся:

— То се мандоліни?!

— Мандоліни, мандоліни, не Магдаліни,— говорили весело хлопці.— Ви не чули ще такого?

— Звідки мав чути? А се фayne! От би таку музику на весілля! Ну, заграйте ще що!

Старий сів собі збоку на синовім ліжку, а хлопці посідали навколо стола, розіклали підпори на ноти і почали грати. Степан стримував їх, то казав далі грати,— батько зрозумів, що син тут провідником.

Грали добру годину. Уже старому аж навкучилося, і він трохи не задрімав, але з його серця за той час зовсім уступилася злість і натомість зайшли туди тихе вдоволення і безжурність... Не пропаде син!

На другий день він був уже у себе в селі. Тут так довго не міг утихомиритися, поки не найшов Костишина і Соло-вія і не розповів їм, що бачив.

— Тільки дурно через вас видав я гроші на дорогу,— нарікав він.

— А невістка гарна? — питався Соловій.

— Та яка там невістка?! Мандоліна — се струмент, а не дівчина! Отак як половина видовбаного гарбуза з покришкою і ручкою, на тім струни, і по тих струнах треться таким патичком. Се кладуть на живіт — отак-то! (Волох показав на собі). Тут ліва рука перебирає, а тут права, сюди й туди. А є ще магдаліни і більші, такі як корито, тільки позагинані,— то на них пальцями перебирається, і вони мають грубший голос. Там у сина була їх ціла громада. Грали мені до самого вечора, як на весіллі. А ви таке вигадали на мою дитину! Як чого не розумієте, то не ганьбіть мені хлопця!

— Всяке люди вигадують,— боронився Костишин.— Хто там все може знати! Але ви не дуже вірте: може, воно так, а може, й ні.